

ՔՍԱՆԵՐԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարվան 6 ռուբլի... Առանձին համարները 5 կոպեկով...

Խմբագրությունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ... (բացի կիրակի և տօն օրերէն)...

ՀԻՄՆԱԳԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐԿԱՅ 1899 ԹՈՒԱԿԱՆԻ

ՄՇԱԿ

(27-րդ ՏԱՐԻ)

ԻՐԱԿԱՆՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔՍՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ

ՄՇԱԿԸ, ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է ՆՈՅՆ ՊՐՕԳՐԱՄՄՈՎ ԵՒ ՆՈՅՆ ՈՒՂՂՈՒԹԱՄԲ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒՄ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 ռուբլի է, տասն և մէկ և տասն անոթաւ... 9 ռ., ինն և ութ անոթաւ՝ 8 ռ., եօթ անոթաւ՝ 7 ռ., վեց անոթաւ՝ 6 ռ., հինգ անոթաւ՝ 5 ռ., չորս անոթաւ՝ 4 ռ., երեք անոթաւ՝ 3 ռ., երկու անոթաւ՝ 2 ռ. և մի անոթաւ՝ 1 ռուբլի:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՆԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Ա մ ե ռ ի կ ա յ ի բ ա ժ ա ն ո ղ ն ք եր պ է տ ք է վ ճ ա ղ ն ք տ ար ե կ ա ն 6 ղ ռ լ լ ա ղ. Ե լ ը օ ղ ա յ ի բ ա ժ ա ն ո ղ ն ք եր՝ 30 ֆրանկ. Պ ա ռ ս կ ա ս տ ա ն ի բ ա ժ ա ն ո ղ ն ք եր՝ 10 ռուբլի:

«ՄՇԱԿԻՆ» գրվել կարելի է ԽՐԱԳՐԱՍԱՆԸ (Բաղարնայա և Բարձրակայա փողոցների անկիւն): Կարողութեան ուրիշ քաղաքներէն «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար, և առհասարակ նամակներ և ծրարներ ուղարկելիս, պէտք է դիմել հետեւեալ հասցեով. ТИФЛИСЬ, Редакция «МШАКЪ»; իսկ արտասահմանից՝ ТИФЛИС, Rédaction du journal arménien «MSCHAK»:

Յայտարարութիւններ ընդունվում են բոլոր լեզուներով: Ա Պ Ա Ռ Ի Կ Բ Ա Ժ Ա Ն Ո Ր Դ Ա Գ Ր Ո Ւ Թ Ի Ն Զ Է Ը Ն Դ Ո Ւ Ն Վ Ո Ւ Մ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Մ Մ Մ Ո Ւ Լ

Աւետիք Արասխանեանցի դափնինքը գրգռեցին Պարիզի նորածին «Անահիտ» ամսագրի նախնիները: Կարելի է երևակայել աւելի մեծ դժբախտութիւն: Աւետիք Արասխանեանց տարր տարի անդնշատ գոռում է, թէ ինքն է ստեղծել հայոց գրականութիւնը. թէ «Մուրճից» դուրս ամեն ինչ ոչնչութիւն է անցեալում և ոչնչութիւն է ներկայումս. թէ հրապարակախոսութեան հայրը՝ ինքը Արասխանեանցն է իր ամբողջ մեծութեամբ. թէ դրողը նա է ու «Մուրճի» մէջ է աշխատում. և յանկարծ պ. Զօպանեան փորձում է խաղանք տասն տարվայ գողգողացը: Մենք կը բերենք կտորներ «Անահիտ» յօդուածից և կը թողնենք ընթերցողին դատելու, թէ սրբան անյատակ պիտի լինի Արասխանեանցի դժբախտութիւնը:

«Մուրճը», որուն տասնամեակը տօնուեցաւ մէկ քանի ամիս առաջ, առաստաղոց երրորդ մեծ ամսագրերէն է, «Հիւսիսափայլէն» ու «Փորձէն» յետոյ, և եթէ այդ երկու նախորդներուն հաշիւը չէ ունեցած ոչ ալ փայլը, պէտք է խոստովանել թէ անոնցմէ աւելի ընդարձակ ծրարիք մը ունեցած է և աւելի տեսական կրցած է ըլլալ... «Հիւսիսափայլէն» ու «Փորձը», երևան գալով այնպիսի շրջաններու մէջ ուր դեռ ոչինչ կար հաստատում, ստեղծած են որոշ շարժում («Փորձն» էլ!) մը, «Հիւսիսափայլը» ազատական, հակակղերական և բարձրորդն ազգասիրական ձգտումը արթնցնելով (Ք), և «Փորձը» գրական ու պատմական քննադատութիւնը հիմնելով (Լ) ու բարձր գրականական ճաշակը բարձրացնելով (Ս): «Մուրճը» եղած է շարունակել այդ սկսուած գործը. շարունակողի դերը, աւելի դժուարին, միայն նուազ փայլուն կերտեալ:

Եստուական, այն էլ «Փորձի» շարունակող... բայց դեռ լինել պ. Զօպանեանին: «Հիւսիսափայլն» ու «Փորձը» մինչև այսօր ծայրէ ծայր կը կարգադրին անորձակով. «Մուրճի» տասնամեայ հաւաքածոյին համար նոյն բանը կարելի չէ ըսել:

Թւելով մի քանի անուններ և գրուածքներ՝ Զօպանեան չէ թաղանթում, որ կայ Միանգամայն հաւաքու դէպ մը անմարտի ուսումնասիրութեանց, ծանրաստատուական վէպերու և անձամ բանաստեղծութեանց:

Իր յօդուածական ուղեքնի մէջ Զօպանեան, երևի, չէ ուղեքն շատ վտայնել Արասխանեանցին, թէ չէ՝ պարտաւոր էր յիշատակել և այն, որ Արասխանեանց «ժամանակագրական վէպեր» տպագրելուց յետոյ հաւաքու ներքողականներ էր տպուած ալ վէպերի մասին, ներքողականներ, որոնք մի-ըլուս կրկնուած են, թէ այս տեսակ վէպեր հայերը դեռ չեն տեսել, սրանք նոր, նշանաւոր երկոյթներ են... Սակայն Զօպանեան շատ լաւ կանէր, եթէ յիշէր այդ հանգամանքը, բայց չը գրէր հետեւեալ տողերը.

Այսպիսի փափուկ աշխատութիւն մը (ոճի նրբացումը) կարելի է սպասել ուղղակի պ. Արասխանեանցին որ գրողէն մը չէ, արուեստագիտ մը չէ:

Ո՛հ, խղացելք Արասխանեանցին, նա լեզուի մասին ամենից շատ է խօսել, նա նոյն-իսկ նոր տառեր է հնարել: Զօպանեան չէ խղացել, բայց իբրև բարեկիրթ պարիզցի կոպիլմենտ է մատուցանում «Մուրճի» խեղճ խմբագրին, զանազանով նրա լայկան փաստաբանը «Մշակի» առաջ:

Այս դիտողութիւնը ներկայացնել յետոյ կը փութում սակայն խնդրել (շատ սրտառու է ձեր համապարտեմը) աւելցնել թէ երբեք ատով չեմ արդարացնել այն սխտեմական հակակրթութիւնը զոր «Մշակը» կը ցուցնէ «Մուրճին» և որ կը զարմացնէ զիս անկողմնակալ քննադատութեան թերթի մը կողմէն, ինչպէս որ կը բռնանմ Քրիզոստ Երզնկայի ինքնաբերականութիւնը:

Մեր պարտքն է փարատել պ. Զօպանեանի դարձմանը: «Մշակը» հայածում է ոչ թէ «Մուրճը», այլ նրա խմբագրի անսահման մեծամտութիւնը: Այդ գործը սկսել է ինքը, Գրիգոր Արծրունին զեռ. 1889 թ.ականից. տարր տարի շարունակ «Մշակը» անկեղծօրէն աշխատել է բժշկել

Արասխանեանցին այդ ախտից, որի շնորհիւ մեր միակ գրական ամսագիրը կրտսեռ գրութեան մէջ է տառապում, բայց, տարաբախտաբար, ախտը անդուժելի է: Եթէ դուք, պ. Զօպանեան, կօմպլիմենտ ասելու մտքից մի քիչ հեռանայիք և փորձէիք խորասուզվել այն հարցի մէջ, թէ ինչու «Մշակը» տարիների ընթացքում այդպիսի դեր է ընել «Մուրճի» վերաբերմամբ դուք կը տեսնէիք որ բոլորովին զուր էր զարմանում. կը տեսնէիք որ ձեր եղբակալութիւնները նոյնն են ինչ հարիւր և աւել անգամ կրկնել է «Մշակը»: Լինել համեստ, լինել աշխիւ, թողնել հասարակական կարծիքը ղեկավարելու յաւակնութիւնը, տալ մշակված յօդուածներ, թարգմանել օտար գրականութիւնների ամենազեղեցիկ արտադրութիւնները—մենք էլ այս ենք պահանջել: Զարմանում էք: Կուք շատ քիչ բան գիտէք. յայտնի է ձեզ, օրինակ, որ Արասխանեանց առաջին տարիներում սրբապատկութիւն էր համարում թարգմանական վէպ տպագրելը: և զիտեք թէ մինչև այժմ էլ ինչ մեխեր կան ցցված մեծամտութիւնից հարուստ զարձակ խմբագրի գլխուս: Կուք ուղում էք որ մենք նրան մղենք կատարելագործվելու: Բայց մենք ուրիշ միջոց չունենք: Կուցէ ձեզ աշողլի կօմպլիմենտների մէջ շարախառն դառն դեղահամաներով խելքի բերել մեր բոլորովին տարօրինակ խմբագրին: Եթէ այդ աշողլի ձեզ՝ մենք կը ծափահարենք թէ ձեզ և թէ ձեր պաշտպանեալին:

Այս փորձիկ բացատրութիւնից յետոյ թող տուէք կուշտ ծիծաղել ձեր այն խօսքերի վրա, թէ մեր անիրաւ. հակակրթութիւնը «Մուրճի» տարածմանը արգելք ըլլալու չափ առաջ դացած է: Զը դիտենք, դուք եք միամիտ թէ ընթերցողին էք միամիտ համարում: Զուրը պիտի տանէ այն հասարակութիւնը, որ ամիրաւ հակակրթութեան խաղալիք կը դառնայ և անտես կանէ այնպիսի բան՝ որ անտես անելու չէ: Եւ ողորմելի է այն խմբագրի, որ կարծում է թէ իր ընթերցողը մի անհայտ է միայն, առանց մտքի, առանց սեփական կարծիքի, առանց քննական ընդունակութեան: Եթէ այդպիսի մտադուռ լինէր ընթերցողը՝ այն ժամանակ ամենից շատ տարածված պիտի լինէին այն ամսագրերը, որոնք իրանց կարծիքի վրա զիսաբերով տպուած են իրանց բազմաթիւ գործակալների անունները և որոնց անդորադրերը դուք կը տեսնէիք այս հանդամանքը, որովհետեւ դուք էլ խմբագիր էք: Երբեք մի ժողովուրդ, որ ընթերցողը սպասել և կենդանացնել զիտէ: Ուստի պէտք է կանգնել կուշտ խմբագրութեան վրա, պէտք է լինել աշխիւ, չիտակ: Երբ, օրինակ, վստահանում էք նուեմանել «Ներսէս պատրիարքի յիշատակը» դուք պիտի երկար և շատ երկար ուսումնասիրութիւններ կատարէք, ջրբէք բոլոր վաւերագրերը և ոչ թէ ականջ դնէք Նուբար փայլային: Կամ երբ սկսում էք գրական ճաշակի, ոճի, հայերէն լեզուի դասեր տալ ինքնահայերէն՝ բարեհաճեցէ տեղեկ լինել, որ առաստաղի մէջ հոնքական ծիծաղ են բարձրացնում ձեր բարբարոսական տառադարձութիւնները—Կրմանթի, Բուշքին, Կոկոյ, Տասնթայիվիկ, Թուգկենք, Թարսիոյ, Կոնչարֆի: Միթէ ուսանալիքը այնքան տգէտ են, որ չեն կարողանում մեքսօպեան տառերով այնպէս նշանագրել այդ անունները՝ ինչպէս նրանք արտասանվում են ուսանողի մէջ: Զենք կարծում, որ այդքան սպուշ լինելը: Եթէ այդպէս է, ինչու դուք այս փորձիկ գործի մէջ արևմտեան հայերը չեն ուղում չեն անցնել մի բան վերջնել: Յայտնի է ինչու. արևմտեան հայերը այնքան չօվինիստ են, որ հրաշալի բան են համարում իրանց քմահաճոյքով գրել «Պարսիոյ» և երբեք չեն գրել «Չորասոյ», ինչպէս ուսանալիքն են գրում: Պատճառն այն է, որ արևելեան հայերը շատ ըխտան հայերէնի մէջ, գեւեհիկներ են, որովհետեւ Նարեկացու լեզուն միանգամայն դէն են ցցել, և իտալական կամ ֆրանսիական աղբեղութեան տակ չեն դարձվում ինչպէս արևմտեանները, որոնք ամի նրբ-

ԲՈՎԱՆՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Հասարակական խանութներ. Նամակ Սօսկիայից. Նամակ Գանձակից. Նամակ Գանձակից. Նամակ Վաղարշապատից. Նամակ Նոր-Բայազետից. Նամակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Լուրեր Թիւրքիայից. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՆՈՒԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

ՆԵՐԱՏԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐՏԱՆՈՐՈՒԹԻՒՆ

Անգլիական ազատամիտները մտադիր են իրանց ծրագրի մէջ մտնել մի հարց, որ հետաքրքրութիւն ունի և ուրիշ երկիրներում, այն է ծերունիների պաշտպանութեան կամ ապահովութեան հարցը: Եթէ մանուկները արժանացել են հասարակութեան ուշադրութեանը այն պատճառով, որ նրանք թող են և անօգնական՝ նոյնպէս ուշադրութեան պէտք է արժանանան և ծերունիները, որոնք տասնեակ տարիներ աշխատելուց յետոյ կորցրել են իրանց ֆիզիքական ոյժը, քայքայել են իրանց առողջութիւնը և գրկվել աշխոյժից և թարմութիւնից: Մօրէյ «Fortnightly Review» ամսագրում առաջարկում է հարցը դնել ամենալայն կերպով և առհասարակ բոլոր մարդկանց, որոնք կը դառնան 65 տարեկան՝ նշանակել մինչև մահը յայտնի թոշակ, տարբերութիւն չը դնելով ծերերի նիւթական և առողջական դրութիւնների մէջ, որպէս զի այդ թոշակը չը դառնայ ողորմութեան նման մի բան, այլ ճանաչվի իբրև ընդհանուր պարտաւորութիւն: Սակ է այն կարծիքը, թէ այդպիսի մի թոշակ կը ծուլացնէ մարդկանց և նրանք կը սկսեն քիչ գործել և վստասկել, յոյս դնելով ապագայ թոշակի վրա. ընդհակառակը, հիմք կայ պնդելու, որ նա շատ մարդկանց, որոնք արդէն յուսահատվել են իրանց գրկանքով լի կանքից՝ կը տայ աշխոյժ գործելու և նայելու ապագայի կամ ծերութեան օրերի վրա յայտնի վստահութեամբ: Պէտք է նկատել, որ ծերերի ապահովութեան մի այդ տեսակ փորձ արդէն իրագործվել է Նոր-Չեխանդայի գաղթականութեան մէջ: Այնտեղ օրէնսդրական

ձևով որոշված է, որ ամեն մի մարդ, 65 տարին անցնելուց յետոյ, պէտք է ստանայ պետութիւնից 18 ֆունտ ստերլինգ կամ մօտ 180 ռուբլի թոշակ և միայն բացառութիւն պէտք է անվի հարուստ և ապահովված մարդկանց համար: Անգլիայի համար Սօրէյ առաջարկում է սահմանել թոշակը շարժական 5 շիլլինգ, իսկ այդ գումարը ստանալու համար առաջարկում է փոստով ուղարկվող գրամական ծրարների հարկը աւելցնել մի որոշ տոկոսով: Ծերերի ապահովութեան հարցը նախկին ժամանակներում չուներ առանձին նշանակութիւն, որովհետեւ մարդիկ ապրում էին նահապետական կեանքով, մեծ ընտանիքներով: Իսկ այն ժամանակից, երբ քաղաքների կեանքը սկսեց զարգանալ, բայցվեցին և տարածվեցին զործարաններ, փոխվեց դեղական կեանքը և ընտանիքները բաժանվեցին՝ ծերերը, որոնք առաջ յարգանքի և մեծարանքի առարկայ էին սկսեցին նկատվել իբրև բեռ, իբրև աւելորդ բերաններ, իբրև սպառող և ոչնչաբարձրանալով իբրև: Այս հանգամանքը վերաբերական էր և անարդար: Բողոքներ սկսեցին լսվել ամեն կողմից. իսկ հիմնական օգնութեան միջոցներ շատ քիչ առաջարկվեցին: Ապաստարանները, հիւանդանոցները և ուրիշ բարեգործական հաստատութիւնները, ձիշտ է, կարողանում էին օգնել կարօտութեան մէջ ընկած և հիւանդութիւնների ենթարկված մարդկանց մի փոքր մասին, բայց մեծ մասը մնում էր առանց օժանդակութեան և պաշտպանութեան:

Անգլիայում յարուցված այս հարցը թող սկիզբ լինի, որ նոյն հարցը լուրջ կերպով մշակվի և ուրիշ երկիրներում և վերջ գրվի այն ցաւալի վիճակին, որին սկսել ենք ակնատեսութեամբ լինել և մեր երկիրներում, որտեղ արդէն պատահում ենք ծերերի անապահով և անօգնական դրութեան տևուր դեպքերի: Ապրող և գործող սերունդը, որ օգտվել է իր հայրերի աշխատանքից պէտք է կարողանայ նրանց միւթարել ծերութեան օրերում, երբ նրանք անկարող են այլ ևս աշխատել: Դա երախտագիտութեան և արգարութեան պահանջն է:

ԿԱՐՏՆԱԿ ՈՐ ԱՅՈՒՆՆԵՐ ԾԻ ՎՈՒՅՈՒՄ ԳՐԸ.

Բաղկացած է 1 ռուբլի և 1 րուբլի 1 կոպեկով: Վճարում: Կատարակիչ Յ. ԲԱԿՅ. 3—10 13.

բովանդակներն են հասել: Արշակ Զօպանեան բարե-
հաճուով է ընդունել, որ մենք զլաւ գրողներ
ենք ունեցել, բայց ոչ յախճախներ: Այս մեր
ոճախն տկարութեան բնորոշութիւնը պարունի րէ-
ցեպտով այն է, որ արեւմտեան հայոց նոր գրա-
կանութիւնը զայ մեզ մօտ ուսուցչի պատճառով:
Զօպանեան ապահով է, որ այդպէս էլ կը լինի-
նա գիտէ, որ ոճի վերաբերմամբ մեզ մօտ ար-
դէն փրկարար դեր կատարում է արեւմտեան
հայերէց մէկը, Վ. Փափազեան: Ո՛հ, անմահ
Արիօլ, ոսկի տառերով պէտք է գրօջմը քո
բացազանչութիւնը. Ակաթոր մեզ, Աստուած,
այսպիսի դատաւարները...

Վերջապէս: Ոճային և հայկաբանական Ու-
լիմպոսից Զօպանեան պատուիրում է Արախա-
նեանցին—առաջելը, որ յօդուածները պարու-
նակեն ու է օտար բառ, ու է օտար
բառ: Հրամանը այսպէս է պատճառաբանում:

Սեր ուսուսանչ երգարարիցները հասկնա-
նայու են վերջապէս (ինչ Արամազդական
վեճութիւն), թէ հայերէնը ունի բոլոր
հարկաւոր բառերը բացատրելու համար ա-
մեն տեսակ դասարարներն և թէ բացի այն-
պիսի օտար բառերէ, որոնք հայացած կըր-
նան նկատուի, հայ լեզուին դէմ հայտնայած
մըն է օտար բառերու գործածութիւնը:

Խոնարհվե՛ք մեր քաջ հայկաբանի ան-
դառնալի վեճի առաջ և դաս առնե՛ք նրանից:
Բացէ՛ք Անահիտի առաջին երեսները, որ Զօ-
պանեան ծանօթացնում է մեզ Պրանսիայի հետ,
և կը տեսնէք Վոլոգդը, քաֆէ շահիթան, Ետ-
լեթմանիթիւն, Եթմանֆիլիպ, Եթման Բա-
սերը. նոյն-իսկ ուսուսանչերէս խրատող յօ-
դուածում նստած են Եթիօպի, Եթիօպիական
բառերը: Սրանք օտար բառեր չեն: Օտար են,
այն էլ շատթեմը օտար: Բայց պ. Զօպանեան չի
ամաչում նրանցից, որովհետև այդ բոլոր բա-
սերը նա նօտր տառերով է գրում: Ահա հայրե-
նագիրտութեան ամբողջ զաղտնիքը: Վիեննայի
Միլիթարեաններն էլ օճիք են պատուում օտար
բառերի դէմ. և որովհետև նրանք Զօպանեանից
անհամեմատ բարձր հայկաբաններ են, ուստի
օտար բառերը գործ են ածում իրանց գրութե-
անց: Այն էլ չի կարող լինել, որ Զօպանեանից
կը սպաննեն մեր լեզուն: Բայց ինչ կը լինէր
ձեր գրութիւնը՝ եթէ անգիրացի լինէիք...

ՀԱՍԱՐԱԿԱՆ ԽՈՆՈՒԹՆԵՐ

Մեր գիւղերը շատ ցուրտ ու հոգեք ունեն,
որոնց մասին յաճախ խօսում են մեր մասունի
մէջ գաւառական և գիւղական թղթակիցները:
Կրանց մէջ ամենագլխաւորը և ուսումնասիրու-
թեան համար ուշադրութեան ամենից արժանին
մեր գիւղացիները պահանջներն օրէցօր աճելն է
և դրա հակառակ տնտեսական մտատես անշար-
ժութիւնը, ճգնաժամը: Իսկ այդ աննեղաշնակ
գրութիւնից արդէն առաջ են գալիս ամեն տե-
սակ շարքերը, ամեն տեսակ մաշիկ երկոյթներ,
որոնք կազմում են գիւղական կեանքի հիմունք-
ները ուսումնասիրող գրողները սովորական թե-
ման:

Մուսը երկոյթները, ինչպէս և ամեն երկոյթ,
հանդիպում են որպէս հետևանք որոշ պատճառ-
ների: Այս էջնց վերն յիշած ցուրտը բղխում
են այս կոնտրաստից, այսինքն օրէցօր աճող պա-
հանջներից և դրանց անհամապատասխան նիւ-
թական միջոցները սղութիւնից, կամ սրանց
գոծուար ձեռք բերելուց:

Գիւղական հասարակական կեանքն էլ մի օր-
գանիդ է, և եթէ այդ օրգանիդի մի որևէ
մասը հիւանդոտ է, քայքայված է՝ դա ընդհա-
նուր խանցարումն է առաջ բերում և ամբողջ
օրգանիդի մէջ: Հասարակական կեանքի նշա-
նաւոր ֆակտորներն փոքր էլ շատէ ներդաշնակ
յարաբերութիւնը միայն ստեղծում է հասարա-
կաց բարեկեցութիւնը: Այդ ֆակտորներից մէկն
էլ տնտեսականն է, որ այժմեան տնտեսագետ-
ների մի որոշ շխուտ պատճառների պատճառ-
է համարում: Այս ծայրահեղութիւնից իսկ ավել-
յայտնի է տնտեսական ֆակտորի ահագին դերը:
Այս եթէ մի հասարակութիւն մասնավոր է տնտե-
սական կատարեալ քայքայման և անշարժու-
թեան սարսափելի պատկեր է նա ներկայա-
ցնում իր աղքատութեամբ, տգիտութեամբ, հասար-
ակական դազանային ինտելեկտներով և գայ-
լային յարաբերութիւններով:

Այդպիսի յարաբերութիւններ օր օրի վրա
զարգանում են մեր գիւղերում, սակայն այդ
ընդհանուր խաւարի մէջ լոյս փնտրող աչքը
մէկ-մէկ հանդիպում է լուսատու կայծերի...
«Մշակի» այս տարվայ համարներից մէկում
Մեղրի գիւղից մի լուր էր ստացվում, որից ի-
մացանք, որ մեղրեցիները մտադիր են հասարա-
կական խանութ բաց անել և որ այդ մտադրու-
թիւնը իրագործման մօտ է:

Ահա մի օրինակելի ձեռնարկութիւն, որ ան-
սահման ուրախութիւն պիտի պատճառէ գիւղի
անկեղծ բարեկեցութիւնը: Գիւղացու հոգեբով և
կարիքներով ծանրաբեռնված կործնող, որ տա-
նապում է տնտեսական ներկայ ծանր վիճակի
և կեղեքիչ մանրամասնների դոյութեան շնոր-
հիւ, համեմատաբար թեթևութիւն կը զգայ այ-
նուհետև: Հասարակական խանութը կազմող
գիւղացու գիւղի մանրամասնաց, որը իր մօն-
պօլ գրութիւնից օգտվելով, անասելի գներն է
գնում իր ապրանքների վրա և այդպիսով մը-
ղում գիւղացու առանց այն էլ աննախանձելի
եկամուտի գլխի մասը: Այս մանրամասն
այնպիսի գիւղերում, որ տեղացիք շատ միջըր-
ներն գնում են: Հասարակական խանութը կը
մատակարարէ գիւղացուն էժան գնով ազնիւ
ապրանքներ և բացի դրանից որոշ տոկոս
էլ դուրս արդիւնք կը բերէ, որ տարվայ վերջը
կը բաժանվի խանութին մասնակցող անդամնե-
րի մէջ: Հասարակական խանութը այն միջոց-
ներից մէկն է, որը մի յայտնի չափով կը թե-
թևացնէ գիւղացու ծանր վիճակը, կը լնայէ
նրա եկամուտների որոշ մասը, իսկ դա՛ ամբող-
ջովն մի շօշափելի գումար կազմելով: Կը գոր-
ծարդի ալ պահանջների, կամ նոյն-իսկ նոր
ձեռնարկութիւնների համար:

Մենք ի սրտէ ողորմում ենք այդ քայլը և
ցանկանում, որ միւս գիւղերն էլ, որ փոքր ի
շատէ հնարարութիւն կայ հասարակական խա-
նութիւնը բաց անելու՝ հետևեն մեղրեցիներին
օրինակին և ոչնչացնեն մանրամասն գոյու-
թիւնը տնտեսական այդ կազմակերպութեամբ:
Ի հարկէ գիւղական գործիչների ուշադրութիւնը
պիտի գրաւէ ամենից առաջ մեղրեցիներին
սկսածը:

1897 թ. մայիսին ներքին գործերի մինիստրը
հաստատել է սպառող ընկերութիւնների կանո-
նադրութիւնը: Այժմ ուղղակի նախադրականներից
կարելի է թողութիւն ստանալ այդպիսի ընկե-
րութիւններ հիմնելու: Գրանց մէջն է մասնում
ամենից առաջ հասարակական խանութը: Նա-
հանգապետին դիմելիս, ի հարկէ, պէտք է ներ-
կայացնել նրան հիմնվելիք ընկերութեան մշակ-
ված կանոնադրութիւնը:

Ա. Գանիշեանց

ՆԱՍՏԱԿ ՄՍՈՎԱՍՏԻՑ

Ապրիլի սկզբներին տեղի ունեցաւ Գասպա-
րեան անկեղծացում ծխականների ժողովը՝ ե-
կեղեցական կալուածների կառավարութեան
խորհրդարանի համար նոր անդամներ ընտրելու:
Հակառակ նախընթաց տարիների աղմկալից
նիստերին՝ այս անգամ ժողովը նիստը խաղաղ
անցաւ, ընտրութիւնները կատարվեցան կանո-
նաւոր կերպով և բաւական արագ: Այսպիսով
է ընտրութիւնների հաստատութիւնը Բենարա-
բիայի հայոց առաջնորդարանից. (նվ վերջա-
պէս առաջնորդ պիտի նշանակվի այս օտարա-
խօս հայոց թեմին՝ Աստուծոյ է միայն գիտելի):

Մեր խորհրդարանի նախկին անդամները ի
միջի ալոյց մի լաւ ծառայութիւն էլ մատուցին
տեղիս հասարակութեան. ձերուհի բանայ
Տէր-Ղուկասեանին 800 բուրլի տարեկան կեն-
սաթոյակ նշանակելով՝ Վեափառ Վաթողի-
կոսի հրամանով հեռացրին քահանայադրու-
թիւնից, և որովհետև մեր առաջ սարկաւազը
մի քանի շաբաթ դրանից առաջ վախճանվե-
ցաւ՝ ուստի այժմ նոր սարկաւազ պիտի հրա-
ւիրվի, բացի նոր քահանայից: Այս հոգևորա-
կանները ընտրութիւնը պիտի կատարվի մի
առանձին լրջով նրա խոստովանութեամբ, որով-
հետև անպարաստ և անկիրթ քահանայները
ազգի տունը քանդում են, բառիս բուն նշա-
նակութեամբ. իսկ մեր բարձր հոգևոր վար-
չութիւնը իր անտեղի վեհաձեռութեամբ ան-
պատիվ թողնելով այդպիսի անարժան քահա-
նայների՝ Եվրոպի վերայ վերաց դնէ, այն-ինչ
պահանջել հարկին, Կ դարի մեր պանծալի
Սահակ և Մեսրոպն էլ գիտէին պատժել:

Այս տարի Զատիկ տօները մեր եկեղեցում
մի առանձին հանդէսով կատարվեցին, որոնց
մի կողմից նպատակները երկտարաբար վարդա-
պետ Մարգարէ Վարդապետեանի ջերմ և արտա-
բուր ընտրութեամբ, Լազարեան ձեռնարանի աչա-

կերտների երգեցիկ խումբը, և ապա դերասան
պ. Բ. Ամիրջանը իր հուժկու բարիտոնով և պ.
Վարդիկեանը, որը մի գեղեցիկ տենօր ձայն
ունի: Բաղբաստ հայր սուրբը Զատիկ ճարգա-
լոյցին ստակալի գոյներով նկարագրելով Պարս-
կաստանի և Վանի սովետաշինքի դրութիւնը՝
ինքն անձամբ դանձանակ շքեց և հաւաքեց
370 բուրլի, միւս օրը Զատիկ տօնին հաշիւ
տարով եկեղեցում՝ դարձեալ ժողովեց մօտ 120
—30 բուրլի. ընդհանուր գումարը, 500 բուրլի,
անմիջապէս պիտի փոխարկվի ուր հարկն է:
Աւելորդ չեմ համարում աւելացնել, որ նոյն
հայր սուրբը Մինդեան ճարգալոյցին և միւս
օրը յունվարի 6-ին նոյնպէս հանդանակեց մօտ
500 բուրլու մի գումար յօդուտ սովետաշինքի, բայց
այս ամենը մի կաթիլ ջուր է ուկիւնտսուս,
ինչպէս իրաւացի կերպով նկատեց հայր Բաղբաստ
վարդապետը: Պէտք է արդեօք ասել, թէ հանգի-
սաւոր սուրբ պատարագը, գեղեցիկ բարոյները
և ներդաշնակ երգեցողութիւնը այնպիսի խոր
տպաւորութիւն գործեցին աղօթող ծխականնե-
րի վրա, որ շատերը մինչև արտասուքը զգած-
վեցան: Ահա այդպիսի խորհրդաւոր բովան-
դանք միայն մարդ կարծես սկսում է հասկա-
նալ իր մայրենի եկեղեցու վեճութիւնը և սրբ-
ութիւնը, որի համար մեր նախնիքը նահա-
տակվելով նահատակվել են և, դառն է խոստո-
վանել, ի նախատինս կեղծաւոր և նիւթապաշտ
Ներսիսի, սակաւին նահատակվում են մինչև
մեր օրերը:

ՆԱՍՏԱԿ ԳԱՆՉԱԿԻՑ

Անաչաչեցին մեր ծառերը, հարևան աւաղա-
կաբարդ թուրքն էլ կապեց իր թուր ու հրա-
ցանը և դուրս եկաւ դաշտը: Ամսին 14-ին ես
մեր բաղարում ակնատես եմ մի այսպիսի տե-
սարանի: Մի գիւղացի արտասուելով ման էր գա-
լիս և հարցնողին պատասխանում էր, թէ իր
որդու ձին ձեռքից խել են և նրան էլ բան-
տարկէ:

Այդ մարդը բանանցեցի է: Սրա տղան ուրի-
շից փող է վերցնում տոկոսով, որ զայ ցորեն
առնէ տանի. երբ առաւօտեան հասնում է Բաղ-
մանլար թաղը՝ երեք թուրք աւաղակ յարձակ-
վում են նրա վրա, փողը և ձին խլում, մտրա-
կով այնպէս խփում են երեսին, որ կաշին պը-
րկվում է: Լաց լինելով զայլ է և հօրը իմաց
տալիս: Հայրը վերցնում է որդուն և միայն
գնում են ոստիկանապետին դանդաղում:
Բայց այդ գանդատի վրա ուշադրութիւն չեն
դարձնում և կալանաւորում են որդուն:

Նոյն օրը 8 հոգի, երեկոյան ժամի 8-ին, գա-
լիս են և դանդաղում, թէ մեզ թաղանցին ե-
րեք հոգի թուրք. նրանք հետ տեսանք և մի գո-
ղացած ձի: Այդ ժամանակ միայն արձակում
են կալանաւորած տղային:

Ահա ինչպէս է պատմում այդ եղելութիւնը 8
ակնատեսներից մէկը:
Մարտի 14-ին Գալիս էինք զէպի Գան-
ձակ մի ֆուրգօնով. 5 հոգի հայեր էինք և 3
գերմանացի—հայր, որդի և փեսայ: Ղօշխարա
գետակը երբ անց կացանք՝ տեսանք երեք թուրք
ձիւտը և մի դատարկ ձի՝ փախել վրան. մենք
խելինք ճանաչեցինք ձին և ասեցինք, որ դա
այս-ինչ մարդու ձին է, բայց ոչինչ չասեցինք
թուրքերին, որովհետև առանց որևէ խօսք ա-
սելու նրանք անցան գնացին: Երբ բաւական
ճանապարհ անցել էինք և արդէն մօտ էինք
Գանձակին՝ Նոր-չէնի մօտ տեսանք առաջնեկ
նստած այն 3 թուրքին, որոնք մեզ պատահել
էին առաջ: Հէնց մեզ տեսան թէ չէ՝ կանգնե-
ցին, երկուսը մօտեցան մեզ, իսկ միւսը պա-
տրաստ հրացանը ձեռքում, հեռվում կանգնած
էր: Մեզ մօտեցողների առաջին խօսքը այս էր.
Ինչ ունէք չունէք՝ հանեցէ՛ք: Մեր գլխաւորին
(հայերը որմնաղիւղներ ձին եղել և բանում էին
Վօյնիսայում) բռնեցին, ուղում էին մերկացնել:
բայց մի կողմնակի թուրք այն կողմից կանչեց.
«Այ Գալա, դրանք բանուր մշակ մարդիկ են,
դրանց մօտ փող չի լինի. դու լեմնեկին տես:
Աւաղակը լսելով նրա խօսքը՝ մեզ բաց թողեց և
բեմաբեր ջանին ընկաւ: Առաջ հօրը մերկա-
ցրին, յետոյ փեսային և ինչ ունէին առան. վեր-
ջը որդուն մերկացրին և սկսեցին հօր առաջ ձե-
ծել և ծակծկել նրա մարմինը դաշտում:
Այդ էլ ոչինչ. մեղանից առան փայտեայ գալը
(արջի), ձեղքեցին ու խելձ տղայի ծածուկ
անդամը դրին մէջը և սկսեցին սեղմել: Տղան
բառաչում էր, հայրը ուղում էր մօտ գնալ, բայց
միւս ընկեր աւաղակը միտրեց բռնում և դէն
էր շարտում: Մօտ 2 ժամ այդ անօգնականնե-
րին շարքաբեցին: Արձակելու ժամանակ մեզ
պատուիրեցին, որ զաւառապետին ասեցնէ, թէ
Զիփօսնիկին սպանող Մաշադի Զաբարը և Աղիլ

ողլի Ղարին դեռ կենդանի են և նրանք էին
մեզ թաղանդները:

ՆԱՍՏԱԿ ՎԱՂԱՐՇԱՍՏԻՑ

Ապրիլի 14-ին
Ամբողջ մի տարի է, որ Արարատեան դաշտը
գրկված է յորդաւատ անձերներից: Անցեալ
1898 թ-ի շրջալին եղանակները և երկրի սա-
կաւ բերքը բարձրացրին ցորենի արժէքը, և բազ-
մաթիւ ընտանիքներ ստիպված եղան մուրաց-
կանութեան դիմել, իսկ այժմ ցորենի արժէքը
օրէցօր բարձրանալով ստիպում է գիւղացուն
զգալ իր անկեղծ վիճակը և միջոցներ ձեռք
առնել աւելի թշուառ ապագայից աղաւթելու:
Համար Մի տեղում խմբով եկեղեցի են դի-
մում ծնկալող աղօթելու Աստուծոյ, միւս տե-
ղում հակում են կատարում զիջները, երբորդ
տեղում խաչ ու խաչվառով դուրս են գալիս
դաշտը, շորթորդ տեղում պատարաստվում են ս.
Յակովբի աղբերի ջրից բերելու... Այս բո-
լորը միմիայն նրա համար, որ երկնքի գոթը
շարժվի և անձրև գայ: Սակայն երկրիցը ապա-
ռած քար է դարձել, ոչ լաց է լուսը, ոչ աղա-
ղակ: Ամպերը կոտորվում են միմեանց վրա,
իսկ անձրևը և ու մի կաթիլ վայր չէ ընկնում:

Գիւղացիները մէջ կան, ի հարկէ, բախտա-
ւորները, որոնք ուրախութեան մպիտը երեսին
մի կողմից սպասում են աւելի յաջող դէպքի՝
գնով վաճառելու, իսկ միւս կողմից փարսեցի-
ներին յատուկ ցաւակցութեամբ աշխատում են
հաւատացնել միամտներին, որ ցորեն չունեն և
իրանք էլ գիւղացիներին օգնելու համար են
միայն ցորեն գնում և վաճառում: Ահա այս
պայմաններն են, որ օր օրի վրա թանցացնում
են ցորենի արժէքը և անապահով գիւղացուն
ստիպում են 2—3 ամսուայ համար փոխարինա-
բար ցորեն վերցնել մէկին կէս և աւելի վե-
ր աղի բոլ:

Այսպիսի դէպքերում միայն համայնքը կարող
է օգնութեան հասնել կարօտ գիւղացուն, սա-
կայն համայնքն էլ աւելի մանր ու անձնական
հարցերով է զբաղված, քան թէ ընդհանուր
հարցերով... Գիւղական համայնքը բացի այլ և
այլ սուրբերից պարտաւորվում է տալ նաև
չտեսանալի տուրք, որը կատարվում է կնամ
դրամով և կամ երկրի բերքով. 7—8 տարի է
որ այս սուրբը շարունակ ժողովում է գիւղա-
ցիներին, սակայն ժողոված հազարներից և ոչ
մի կոպէկ մինչև այսօր չէ գործարկել հայ կամ
անբաժուտ չունեցող գիւղացուն օգնութեան հա-
սնելու և ազատելու նրան վախճառուների ճան-
կերից, մինչդեռ ամբողջ գումարը հազարներով
պահվում է բանկում և բացի չնչին ստիկոսից
ուրիշ ոչ մի օգուտ չէ բերում գիւղացուն, այն
էլ այն գիւղացուն, որ կարօտ է այսօր թէ հա-
ցի և թէ դրամ: Ժամանակ է վերջանում գոր-
ծարութեան մէջ մտցնել այդ գումարները և
ազատել գիւղացուն անտանելի սո կ ո ս ն ե-
ր ի ց և անխիղճ վեբ աղ ի բ ր ք եր ի ց, իսկ
այս կարող է անել միայն համայնքը և այն ան-
ձինք, որոնք դուրս անցած, մոլորեցնում և
աւելի մանր հարցերով են պարագայներում գիւ-
ղացուն: Հրաւիրում ենք ուս հարկին է ուշա-
դրութիւնը այս հանգամանքի վրա:

Ա. Օսանջանեանց

ՆԱՍՏԱԿ ՆՈՐ-ԲՅԱՍՏԻՑ

Ապրիլի 14-ին
Իմ անցեալ թղթակցութեան մէջ, խօսելով
տեղիս հիւանդութիւնների մասին, մտաբայ
յայտնել, որ անցեալ տարի մեր քաղաքի հի-
ւանդներին իր բժշկական օգնութիւնն էր ա-
նում ձերուհի Ա. Ղարանեան, որը այս օրերն
կնքեց իր մահանագրու Նոր-Բայազէտում: Հան-
գուցեալ ոչ միայն ձրի այցելութիւններ էր ա-
նում անխտիր թէ հարուստ և թէ աղքատ հի-
ւանդներին, այլ և շատերին նոյն-իսկ ձրի դե-
ղեր էր մատակարարում: Նա այն աստիճան
բարի մարդ էր, որ յաճախ յանդիմանում էր
հիւանդներին և հիւանդատէրերին, որ վերջինե-
ները հիւանդութեան սկզբնական դէպքերում
չուտով չեն դիմում իրան, և թխախնամ էր ժո-
ղովրդին, որ իւրաքանչիւր հիւանդութեան դէպ-
քում իսկին յայտնեն իրան: Հանգուցեալ այն
աստիճան խելացի էր բժշկականութեան մէջ,
որ ոչ մի դէպքում յետ չէր մնում մեծ պրակ-
տիկա ունեցող բժիշկներից, իսկ զիջեւերտի մա-
սին նրա հակացողութիւնը հասնում էր իր
զագաթնակէտին. անպայման առողջանում էին
նրանք, որոնց այցելում էր նա և բժշկական օ-
գնութիւն էր հասցնում:
Սակայն Նոր-Բայազէտի ժողովուրդը չը գի-

տէր վարկուչ յարգել, սիրել նրան, երբ դեռ կենդանի էր, երբ դեռ պիտանի անդամ էր տեղիս հասարակութեան համար: Միայն մեռնելուց յետոյ, երբ վախճանվեց Ա. Ղարաբանան, տեղիս հասարակութեան համար զգալի եղաւ նրա մահը, և նրա յուզարկուորութիւնը Նոր-Բայազետի ժողովուրդը կատարեց շատ շքեղ հանդէսով: Նա մեռաւ անցեալ մարտի 15-ին: Գ. Ա.

ՆԱՄԱԿ ԴՄԱՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, ապրիլի 9-ին
Ի սէր խեղճ ժողովրդի, խնդրում եմ այս մի քանի բառերին մի անկիւն չնորսել «Մշակի» մէջ: Իմ ասելը նոր բան չէ: Քաղաքային վարչութիւնը տակաւ է որոշում թէ՛ հացի և թէ՛ մի համար: Ուզարկան նկատեց ալիւրի էծա-հանալը, և պարտք համարեց հացի գինը կէս կոպէկով պակասեցնել: Ապրիլի 7-ից, հացթու- լիւր իր կողմէն ունի կայքած այդ տակաւն, մեծ-մեծ տաւերով տպած. բայց նա թողորովին ուշադրութիւն չէ դարձնում այդ թղթին, որը պարտաւորված կայքեր է պատին: Հացը ծա- խում է իր ուղիւմ դնով: Օրինակ, փոսն հացի 2-ը տեսակը որոշված է 3¹/₂ կոպէկ, բայց ծա- խում են 3¹/₂—4 կոպէկով: Մի խեղճ բանուոր, որ օրեկան հազիւ հացի փող է կարողանում հայթայթել կամ մի արճնատար օտարով է օրեկան մի քանի կոպէկ աւելի վճարել: 6 ֆունտ հացը 3¹/₂ կոպէկով արժէ 19¹/₂ կոպէկ, բայց մեր արդուակցներն ու խեղճները չեն բաւակաւանում 20 կոպէկով, այլ պահանջում են 21—22 կոպէ: Եթէ ցոյց ես տալիս դիմա-ցիւղ տակաւն, ստանում ես պատասխան. «դը- նա, աղպար, ես հաց չունիմ ծախու: Բայց ժողովուրդը ինչպէս քաղցած մնայ:

Իսկ մտավաճառին եթէ ցոյց տաս տակաւն, մե, դա անկարելի է, նա 1/2 պոլդանոց մի կտորը պիտի կը տայ, և դրա հետ էլ ինչ հայ-հոյանքներ: Ելի կրկնում եմ. խղճացե՛ք աղքատ ժողովուրդը: Թող դռնէ այս անգամ, քաղաքայ-ին վարչութիւնը ուշադրութիւն դարձնէ և խեղճներին պաշտպան հանդիսանայ: Գոնէ թող տեղական լրագիրներում յայտարարեն, որ խիտ տալանքի կենթարկելին որոշած տակաւնից ա-ւել ծախողները, զուցէ այդ շատ ու քիչ կազմէ մեր սանձարձակ մտավաճառներին և հաց-թուիններին: Գաստոն

ՆՅՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պետական խորհուրդը որոշեց Սերանի ուսուց-չական սեմինարիայի վերաբերմամբ հետևեալը.
1) Հայերէն և թուրքերէն լեզուները ուսուցիչնե-րի համար նշանակել տարեկան 500 ռուբլի ու-ճիկ, հաշվելով նրանց X-րդ կարգի պաշտօնեայ:
2) Հաստատել նկարչութեան, գծագրութեան և դեղագրութեան համար մի ուսուցչի պաշտօն այն պայմաններով, որ սահմանված է գիմնա-դրաների նոյն առարկաների ուսուցիչներին հա-մար, և 3) Յատկացնել սեմինարիայի բժշկին 440 ռուբլի տարեկան ուճիկ: Այս աւելորդ ծախ-սերը հոգալու համար գործադրել այն դուժարը, որ բացվում է հայերէն լեզուի 1395 ռուբլի գու-մարը 500 ռուբլի դարձնելուց: Պետական խոր-հրդի ներկայ կարծիքը Քաղաքի Կայսրը այս տարվայ փետրվարի 8-ին հաստատեց և հրամայե-ց կատարել:

Մեզ հարորդում են, որ Պետերբուրգի համա-նուսական կաթնատնտեսական ցուցահանդէսին, որ տեղի պէտք է ունենայ սեպտեմբեր ամսին, մասնակցելու են Անդրկովկասի խոշոր կաթնա-տնտեսները: Յանկալի է, որ Անդրկովկասը կա-րողանաւ կատարեալ կերպով ներկայացնել իր կաթնատնտեսական հարստութիւնը և ամուր կերպով ապահովել իր արդիւնքները վաճառա-հանութիւնը հիւսիսում, որոնք կովկասեան շը-վեյցարական պանիրները արդէն գտել են լա-ւնդուհանութիւնը:

Շաքաթ, ապրիլի 24-ին, Թիֆլիսի ժողովարա-նում կայացաւ դաշնակահար Բօսիֆ Սլի-վինսկու կոնցերտը: Ներկայ էր փոքրաթիւ, բայց ընտիր հասարակութիւն: Սլիվինսկի ունե-ցաւ կատարեալ աջողութիւն և արժանացաւ բառն ճափահարութիւններով: Նուազում է հըմ-տութեամբ և վտանգութեամբ: Մշակված և կա-տարելագործված տեխնիկան, ախորժիկ տուչէի և տպաւորիչ արտայայտութեան հետ, գրաւում են և փաղաքշում լսելիքը: Ծօպէնի Nocturne op. 27, Ballade op. 52 և Scherzo op 20, Բուրնի-շտէնի Barcarolle G-moll, Բոսիսի—Լիստի Ve- necia e Napoli տարւնտեղական կարողութիւն տունի դաշնակահարին ներկայացնել հաճելի և քաղցր նուագաշունթեան մի շարք նմուշներ: Ա- շտի և արտայայտիչ էին նոյնպէս Բեթհովէնի և Շուպանի հեղինակութեան կտորները: Սլիվինս-կու այդ պիտիկայի մեծ և քնքշող նուագածու-

թեան մէջն է: Գոտ ճախերը, որոտ և զգրոցը, ըստ երևոյթի նրա սիրած եղանակները չեն: Այդ պատճառով նա այնքան աջող է Ծօպէնի հեղինակութիւններին նուագելու մէջ: Հաստա-ցած ենք, որ Սլիվինսկու կոնցերտները աջողու- թիւն կունենան մեր քաղաքում և կը գրաւեն երաժշտութիւն սիրողներին:

Թէհրանից մեզ հարորդում են, որ այնտեղ զղարկում է պարբերական հայ թերթի պակա-տութիւն: «Շախը» և «Արեւելեան Աստղ» հրա-տարակութիւններին անաջողութիւնը ժամանա-կաւորապէս դէն մեզք մամուլի օրդանի հարցը, բայց նա մի քանի ամսից ի վեր նորից ասպա-րէզ է եկել: Յոյս կայ, որ աջողի աւելի լուրջ հիմունքներ վրա, բան առաջ, կարողանալով այդ գործը և աղաւ պահել այն ճակատագրա-կան սխալներից, որոնք մահվան դատապարտե-ցին նախկին հրատարակութիւնները:

Խմբագրութեան մէջ ստացվեց բժշկական Գ. Արժուրուսով «Գիտամատարութիւն առողջ- անութեան» փոքրագիր 114 երես, հրատարա-կութիւն Թիֆլիսի հայոց Հրատարակչական ըն-կերութեան, Թիֆլիս, 1899, դիմն է 25 կոպէկ:

Վաղնիսարկա կայարանից պ. Ասատուր Խու- ղոյեանցից ստացանք 4 թ. 50 կ. աղբատներին բաժանելու համար:

Թիֆլիսաբնակ Ա. Ի.-ից ստացանք 1 ռուբլի՝ աղբատներին բաժանելու համար:

Կովկասեան Գիւղատնտեսական ընկերութիւնը այժմ զբաղված է նոր շինութիւններով: Ընկե-րութեան շինութեան մի յարկանի մասը քանդ-վել է և նրա փոխարէն կառուցվում է երկար-կանի շինութիւն, որ պէտք է պարունակէ իր մէջ սենեակներ, գործիքներ, սերմացու և ուրիշ առարկաներ ծախելու ընդերքի և ընկերութեան շարքաթերթի խմբագրութեան համար: Երևու-թիւնը պատրաստ պէտք է լինի սեպտեմբերի 1-ին:

Ասխարադից դարձեալ դանդաղ ենք ստա-նում քանակապակաս հարցի վերաբերմամբ: Ժա-մանակ է, որ Աստարաբնի կոնսիստորիան, վեր-ջապէս, կարգադրէ այդ հարցը այնպէս, որ դանդաղների տեղը չը մնայ:

Մի առաւ արուեստագէտ մի նոր գործը է-հնարել, որի միջոցով բաւական ազոդ կարելի է կտորել մտքերը: Ինչպէս հարորդում են մայ-րաքաղաքը լրագիրները՝ նա արդէն խնդրք է տուել առևտրական և մանուֆակտուրայի դե-պարտաններին՝ արտօնութիւն ստանալու համար:

Երեւանից մեզ գրում են. «Մի քանի դա-ւաւներից հասած լուրերը միխթարական են, անձրևներ են գալիս: Բայց Երևանում և դաշ-տային մասերում շարունակվում է չորութիւնը: Թէև երբեմն-երբեմն երկինքը ամպում է և մի քանի կաթիլ անձրև էլ է գալիս»:

Ա.Բ.Ա.Բ.Ա.Բ.Ա.Բ.Յ մեզ գրում են. «Տաւարի ժանտախոր Սուրբա գիւղին է անցել Արղահանի չրջանի Չրլըր բաժնից: Մինչև երէկ այդ գիւ-ղում ծոռ 50 գրուս ժանտախորով հիւանդացած տաւար են սպանել. ամեն մի սպանված տա-ւարի համար գիւղացիներին վճարվում է 20—25 —30 ռուբլի, նայած թէ՛ սրճան կը վճռէ յան-ձնատղովը, որը բաղկացած է երկու անտանա-բոյժից, տանուալից և մի ուրիշ պաշտօնեայից: Մինչև այժմ բաժանվել է 500 ռուբլի: Թիֆլիսից նորից պահանջվեց 1000 ռ.: Սպանված տաւարի տեղ՝ դիւղացուն փողով վարձատրել նորութիւն է մեզանում. գիւղացիներն այլ ևս չեն թաղ-ցնում հիւանդութիւնը: Միւս գիւղերում հիւան-դութիւնը չէ երևացել»:

ՂՈՒՐԵՐ ԹԻՒՐԻՒՄԵՐՅ մեզ գրում են. «Ձատիկ երկու- օրերը անձրև եկաւ: Մի լաւ սովորութիւն կայ այստեղ.—փոխադարձ այցելութիւններ չեն ա-նում միմեանց, այլ հաւաքվում են կլուբ, ուր շնորհաւորում են միմեանց և ժողովում են փոյ յօգուտ աղբատներ: Այս տարի ժողովցին քաղաքին աղբատներին համար 40 ռուբլուց աւել փող»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԼՈՒՐԵՐ ԹԻՒՐԻՒՄԵՐՅ

«НОВОСТЕ» լրագրին Կ. Պոլսից գրում են. «Ինձ յայտնի է արժանահաստ աղբիւրից, որ մի ոմն միտորը Հաննու Լիվրպուլցից այդ քաղաքի մի

քանի հարուստների և Մանչեստրի մի քանի խոշոր գործարանատէրերի հետ, հաւանական է նաև որ բրիտանական կառավարութեան դադ-անի աջակցութեամբ, կարգել է մի շատ ուժեղ սինդիկատ, որ առաջարկում է սուլթանին մի-անազին դուժար—200,000 ֆունտ ստերլինգ, ինչպէս ասացին ինձ, այն պայմանով, որ սուլ-թանը 350,000 աղբ հողի կոնցեսիա տայ Պա-րետիւնում, նոյնպէս և իրաւունք՝ Փոքր-Ասիայ-ում՝ մի երկաթուղի կառուցանելու, որ պիտի կապէ Երուսաղէմը Բաղդադի հետ: Իսկ թէ՛ մի սինդիկատին աջողի ձեռք բերել և մի երրորդ կոնցեսիա, որի կարևորութիւնը աչքի է ընկնում, քանի որ բանը Ալէքսանդրիսում հասարակական աշխատանքներին է վերաբերում,—սուլթանին կը արվի լրացուցիչ պարդի:

Այս առաջարկութիւնը ներկայացրած էր Կ. Պոլսում հասարակական աշխատանքների մի-նիստութեան, բայց պատասխան չիղաւ, և դու-ցէ ընդդրվին մտազնվել էր առաջարկութիւնը: Սակայն այս գործի ղլխաւոր սկզբնապատճառ անդիւրացին չէ ուղում յետ կենալ իր ձեռնար-կութիւնից և այժմ դարձեալ վերադառնում է նրան, առաջարկելով գործ տալ երեք հազար կրետացի մանսեապաններին, որոնք հաւաքվել են Ամուսիայի շրջակայքում և իրանց ան-հանդիստ վարքով ու աղմկալի պահանջներով պակաս յուզուող չեն պատճառում այդ վրայից ի-նչխանութիւններին: Բացի դրանից, գործի նա-խաձեռողը խոստանում է թող չը տալ, որ հայ-կերը ժողովեան գործին. մի խօսքով նա այնքան լիստուհներ է տուել, որ Բ. Գուսը, վերջապէս, վճառել լուրջ ուշադրութիւն դարձնել նրա նա-խազդի վրա և յայտնեց, որ եթէ պայմանները ձեռնտու լինեն՝ ինքը Անգլիա կուղարկէ մի պատգամաւոր, Հաննուի հետ բանակցութիւն սկսելու համար:

«Մի անձ, որ իր պաշտօնական դիրքի պատ-ճառով լաւ տեղեակ է գործերին՝ նորեքուս մայրից ինձ, թէ օսմանեան ինչխանութիւննե-րին հրամանագրված է գրաւել այն նուիրաբե-րութիւնները, որոնք հաւաքված են Լօնդոնում և յանձնված են կանոնիկոս Գորին, որը ուշա-տանտրեան արքայութեան մէջ քարոզ ասաց հայերի օգտին: Սուլթանը, յիշեալ անձի ասե-լով, կանոնիկոսի և Ուշտամիստրեան դուքսի վարձուքն վերին աստիճանի յանդուգն և զորը-նիչ է համարում, ուստի նա հրամայեց հեռա-գրել օսմանեան դեսպանին Լօնդոնում, որ եթէ հայերի օգտին եղած ազիտացիան շարունակվի՝ Անատոլիայի որբանոցները նորից կը փակվին: Օսմանեան կառավարութիւնը իր ձեռքում ունի ապացոյցներ, որ անդիլական և ամերիկական միլիտանտները գրաբարութիւն ունեն արտասահ-մանի հայ ազիտատորների հետ:

«Շատ հասկանալի է, որ Արդիւ-Համիզ սար-սափիլի կերպով վրդովված է Ուշտամիստրեան դուքսի վրա և նրան է պատասխանատու հա-մարում, մասնաւոր որ դուքսը թագուհու մա-տնաւոր խորհրդականն է, և սուլթանը կակա-նուծ է թէ՛ նա է միշտ զորուծ թագուհուն: Թիւրքիայի դէմ Բ. Գուսը աւելի և աւելի ան-հանգստութիւն է դուժ այն պատճառով, որ կրետական մանսեապանների զաղթը Կանդիայից չէ դադարում. սուլթանը մտազնվ էր դիմել բրի-տանական կառավարութեան, որ նա անհրա-մանք միջոցներ ձեռք առնէ այդ գաղթականու-թեան դէմ»:

—Կ. Պոլսից գրում են «Temps» լրագրին, որ Ռուսաստանի դանդաղների պատճառով սուլ-թանը վճռեց խիտ սիւնդիցներ ձեռք առնել ըըը-դերի դէմ, զլխաւորապէս Վանի վրայից, և գրկել նրանց բոլոր չին արտօնութիւնները: Ձիւնարական ինչխանութիւններին հրամանագրված է խոստութեամբ պահանջել հարկերը և աղա-սիկները:

—Ռուսաստանին հասանելի պատերազմական տուգանքի վճարումը, ինչպէս հաւատացնում է «Frankf. Zeit.» լրագիրը՝ կարգաւորված է Բ. Գուսն և ուսուց դեսպանի մէջ: Սկզբում գրու-թիւն կար, որ բոլոր եթէր վրայիցները, ո-րոնց եկամտանքը գտնվում են օսմանեան բան-կի հսկողութեան տակ, Ռուսաստանին պատ-արվական տուգանք լիովին վճարելուց յետոյ միայն վերադարձնելին թիւրքաց ֆինանսալ վարչութեան: Այժմ հաստատված համաձայնու-թեամբ, վրայիցների եկամտանքը նախ պիտի գործ ամվեն տեղական վարչութեան և զօրքերի ծախսերը հոգալու համար, իսկ մնացորդը ամ-բողջովին պիտի յանձնվի բանկին, որ իր վրա է վերցրել Ռուսաստանի հետ հայրենքը մաքրելը. այնուհետև միայն ինչ որ աւելորդ մնայ՝ կը յանձնվի Բ. Գուսն: Համաձայնութեան մէջ որո-շակի դրված է իւրաքանչիւր վրայիցի ընչչէն, փոխտնութիւններ կարելի է մտցնել միայն եր-

կու կողմերի համաձայնութեամբ: Օսմանեան բանկը մայիսի 1-ից կը սկսէ իր հսկողութեան տակ առնել եթէր վրայիցները. համաձայնու-թիւնը մնում է իր ոյժի մէջ մինչև պատերազ-մական տուգանքի լիովին վճարումը:

—Սրիտասարդ թիւրքերի շարժման դէմ գոր-ծադրվող միջոցները, ինչպէս հարորդում է «Int. Corr.» լրագիրը, չեն խնայում նոյն-իսկ նախ-կին սուլթան Մուրադին, որ երկար տարիներ բանտարկված է մուռ: Զաւաւեալ և ֆիլիքա-պէս քայքայված Մուրադը վաղուց հեռացրված է իր ընտանիքի արու անդամներից: Բայց Աբ-դուլ Համիդը թող էր աւելի, որ նրա ծոռ մը-նան նրա երկու աղջիկները, որոնք իրանց կա-տարելապէս նուիրել են իրանց չօր տահպանու-թեան և թէպէտ հասել են միջին տարեկանի՝ բայց երբէք չեն մտածել ամուսնութեան մա-տին: Մի քանի շարժի առաջ սուլթանի կաս-կածոտութիւնը այդ աղջիկներին վրա էլ տարած-վեց. բռնի կերպով չօրից խլելով՝ նրանց մար-դու տունը երկու պաշտօնեաների:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Temps» լրագիրը հարորդում է, որ վեր-ջին ժամանակներ սերբիական Ալէքսանդր թա-ղաւորի և նրա հայր Միլանի մէջ խռովութիւն-ներ են ծագել: Լրագրի ասելով՝ Միլանը թող է եղել տալիս իրան բանալ բոլոր այն նամակ-ները, որոնք ստացվում էին Նատալիա թա-ղաւորից իր որդու անունով, և ապա պատուել և դէն ձգել առանց որդուն ցոյց տալու: Ար-պիսի ինամակալութիւնը չափազանց վրբաւորել է թագաւորի ինքնատրութիւնը, և այդ պատ-ճառով Ալէքսանդրը բացատրութիւններ է ունե-ցել իր չօր հետ:

«Times of India» լրագիրը որպէս թէ ճիշտ աղբիւրից վերցրած այն լուրն էր հարորդել, թէ Պարսից կառավարութիւնը դիմել է Ռուսաստա-նին Պարսից ծոցում գտնվող Բենդեր-Աբաս նա-ւահանգիստը: Այդ առիթով Պետերբուրգի Պար-սից դեսպանատնը «НОВОЕ ВРЕМЯ» լրագրում տպել է հետևեալ հերքումը. «Ամենաճիշտ և հե-ղինակաւոր աղբիւրները տեղեկութիւնից այն լուրը, որը հարորդելին մի քանի արտասանա-նեան լրագիրները, և որը արտատպեցին ուսուց լրագիրները, իր թէ Կայսերական կառավա-րութիւնը ձեռք է բերել Պարսից կառավարու-թիւնից մի քանի իրաւունքներ Պարսից ծոցում գտնվող նաւահանգիստները մէկուժ, այն է Բենդեր-Աբասում գտնվել է որեւէ հիւանդից: Նաև սուտ է այն լուրը, որ վերաբերում է Պարսկաստանի ուրիշ նաւահանգիստներ ձեռք բերելուն»:

„ՄՇԱԿԻ“ ՀՆՈՒԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՅ ԳՈՐԵՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԻՑ

23 ապրիլի
ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Պետերբուրգի բոլոր եկեղեցի- ներում մաղթանքներ կատարվեցին Քաղաքի Կայ-սրուհի Ալէքսանդրա Ֆէոդորովնայի համար: Առանձին շքեղութեամբ մաղթանք կատարվեց Իսակիելիսկի տաճարում բարձրաստիճան հե-ձերի և գեներալների ներկայութեամբ: Մայ-րաքաղաքը զարարված էր դրօշակներով, իսկ երկրյեան լուսավառութիւն կար:

Քննութիւնները համալսարաններում և ու-րիշ բարձրագոյն դպրոցներում շարունակվում են սովորական եղանակով:
ՄՍՍՎԱՍ: Այսօր բոլոր տաճարներում մաղ-թանքներ կատարվեցին Քաղաքի Կայսրուհի Ալէքսանդրա Ֆէոդորովնայի համար: Առանձին շքեղութեամբ մաղթանք կատարվեց Ռուսկոսկի տաճարում բարձրաստիճան անձերի և գեներալ- ների ներկայութեամբ: Մայրաքաղաքը զարար-ված էր դրօշակներով, իսկ երկրյեան լուսա-վառութիւն կար: Քատրօններում, ներկայա-ցուհիներից առաջ, երկրյե աղբային հիմն:

ՀԱԱԳՍ: Արտաքին գործերի մինիստրը, պա-տասխանելով երկրորդ պարտի կաթիլի ներ-կայացուցիչների առաջարկած բողոքին, թէ ին-չու պապը կոնֆերենցիայի ժողովներին մա-տնակցելու չէ հրաւիրված յայտնեց, որ 1870 թ-ից ս. աթոռը ոչ մի առաջարկութիւն չէ ստացել միջազգային կոնֆերենցիաներին մա-տնակցելու: Յաւել այդ մասին կարելի է, բայց չը պէտք է դարձանայ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Ապրիլի 23-ին Ալէքսանդրեան պալատի եկեղեցում, Յարսկոյէ Ալէքսում, պալա-տական հողերակաւութիւնը պատարագ մա-տուցեց: Ներկայ էին Քաղաքի Կայսրը, Քա-ղաքի Կայսրուհին, Մարիա Ֆէոդորովնան, թէ ին-չու պապը կոնֆերենցիայի ժողովներին մա-տնակցելու չէ հրաւիրված յայտնեց, որ 1870 թ-ից ս. աթոռը ոչ մի առաջարկութիւն չէ ստացել միջազգային կոնֆերենցիաներին մա-տնակցելու: Յաւել այդ մասին կարելի է, բայց չը պէտք է դարձանայ:
ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Ապրիլի 23-ին Ալէքսանդրեան պալատի եկեղեցում, Յարսկոյէ Ալէքսում, պալա-տական հողերակաւութիւնը պատարագ մա-տուցեց: Ներկայ էին Քաղաքի Կայսրը, Քա-ղաքի Կայսրուհին, Մարիա Ֆէոդորովնան, թէ ին-չու պապը կոնֆերենցիայի ժողովներին մա-տնակցելու չէ հրաւիրված յայտնեց, որ 1870 թ-ից ս. աթոռը ոչ մի առաջարկութիւն չէ ստացել միջազգային կոնֆերենցիաներին մա-տնակցելու: Յաւել այդ մասին կարելի է, բայց չը պէտք է դարձանայ:
ՊԱՐԻՉ: «Figaro» լրագիրը հարորդում է, որ

շուտով կը սկսի հրատարակել ընտելութիւնները և որ պատրաստուած է անսպասելի նորութիւն:

ՊԵՏԵՐՔՈՒՄ: Թարուհի Կայրուհի Մարիա Տէօփորովնա Օրդուսախառ որդեկանցով ուղեւորակց Յարակոյէ Ալեօից Գառնիան:

24 ապրիլի

ՊԱՐԻՉ: Պատգամաւորներ ժողով: Գուրի դիմում է Ֆրէյսինէին հարցով պոլիտեխնիկական ինստիտուտում պրոֆեսոր Գիւրվիի պատմութեան դասերը ընդհատման մասին և պահարկում է այդ միջոցը: Ֆրէյսինէ պատասխանում է, թէ որովհետեւ Գիւրվի մի յօդուած էր գրել Գրէյֆուսի օգտին, որը յառաջ էր բերել ուսանողներին մէջ լուրձուճք, այդ պատճառով վերջիններս միաձայն ցոյց արին նրա դէմ: (Ազգուկ ձախակողմանիներին և աշակողմանիներին նստարանները վրա): Գարբի կառավարիչը նկատողութիւն արաւ ուսանողներին և զարգացրին դասերը, ինչպէս և յաճախ պատահում է: Ֆրէյսինէ հաւանութիւն տուաւ կառավարչին, որը կատարել է իր պարտքը կարգ պահպանելու համար: (Միջնորդները արտակրկին ընդմիջում են): Ֆրէյսինէ յայտնում է, թէ որովհետեւ իրան խանգարում են խօսել ուստի ինքը ինչու է ամբիւնից: (Յուզմունք): Գուրի յանդիմանում է Ֆրէյսինէին, որ նա հաւանութիւն է տուել ուսանողներին կողմից դիտարկելու դէմ կատարված փաստին, և յայտնում է, որ նրա աված բացատրութիւնները իրան չը բաւականացրին: (Մասնաւորութիւններ ձախակողմանիներին մէջ): Կէպը պատմում է: Ֆուրիէ պատմում է ընտելութեան ենթարկել Բարակի մարմինը Պանիճօս տեղափոխելու համար կրէ-դիտի հարցը: Մարի պատմում է, որ այնտեղ փոխադրվեն նաև Կինէի, Միշէի և Բրնանի մարմինները: Առաջարկութիւնները անխտածակի համարվեցին և յանձնվեցին առանձին մասնաժողովի ընտելութեան:

ԼՈՆԴՈՆ: Կապուտից հեռագրում են, որ անցնալ շաբաթ Ալեքսէրէն, Կապի նահանգապետի միջոցով, ուղարկել է Տրանսկալի կառավարութեան մի ազգու հեռագիր, որով պահանջում է, որ թագուհու, իբրև արքայ իշխանութեան վերաբերմամբ կատարել իր պարտաւորութիւնները, պահպանելով խաղաղութիւնը և կարգերը հարաւային Աֆրիկայի հանրապետութեան մէջ:

26 ապրիլի

ՄՍՍԿՎԱ: Յայտնի միլիտանտեր Ֆիրսանովի կինը, փորձելով սպանել իր ամուսնուն՝ երեք անգամ բեւոյժէր արձակել նրա վրա: Գնդակներից մէկը դիպաւ կողքին և երկուսը կուրծքին: Վերջինները հանված են, բայց առաջինը չէ գտնված: Ֆիրսանովի կինը թաղանթից:

ԼՈՆԴՈՆ: Հրատարակված են միլիտանտ քաղաքականութեան յիշատակագիրներ Չինաստանի մասին, որոնք փոխանակվել են Անգլիայի և Ռուսաստանի մէջ: Նրանք հաստատում են արդէն յայտնի մանրամասնութիւնները երկրամուկային զինուորական Մանջուրիայում և Յան-ցէ-Կիանի ճակատում: Յիշատակագիրները մէջ առված են, որ Անգլիան և Ռուսաստանը լցված են ցանկութեամբ խուսափել Չինաստանում ամեն մի պատճառից, որ կարող է ընդհարում առաջացնել անպիտան հարցերի առթիվ, ուր նրանց շահերը հանդիպում են իրար: Երկու պետութիւններն էլ, յայտարարում են յիշատակագրերը, զիտարութիւն չունեն ոչ մի կերպով խախտել Չինաստանի բարձրագոյն իրաւունքները կամ գոյութիւն ունեցող զանազան բնակչութեան միատեսակ ցանկութեամբ՝ հեռացնել այն ամենը, ինչ որ կարող է բարդութիւններ առաջացնել: Այս հանդամանքը կարող է համարվել ընդունակ խաղաղութիւն ամրապնդելու հետաւոր արեւելքում և ծառայելու Չինաստանի շահերին: Լրացուցիչ յիշատակագիրները մէջ, որոնք վերաբերում են Շանխայ-Կուան-Նիւ-Չուանգ երկրամուկային, սահմանված է, որ Հոնգոնգ-Շանխայի բանկի արած փոխառութեան զանազան բարեփոխումները չը պէտք է խախտվեն, ուստի յիշատակված գիծը պէտք է մնայ չինական և չէ կարող ոչ գրաւ դրվել, և ոչ ծախվել ոչ-չինական ընկերութեան: Ապա համաձայնութիւն է յայտնվում, որ Չինաստանը երկրամուկային ճիւղ չինէ Սիւան-Իէյչանից մինչև Սին-Սինտ-Նիգ:

Խմբագիր՝ Ա.Լ.ԲԱՆՆԻՎԻ ԳԱՆՆԻՎԻ
Հրատարակիչներ՝ Թ.Ա.ԳՈՒՆԻՆԻ ԹԻՖԼԻՍԻՆԵՍԻ
ԻՍՏԱՆԻՍՏԱՆԻ ՄԵԼԻՔԻՍԻՍԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԱՆԿՈՒՆԻՎԵՐՍԻՏԵՆԻ ԵՐԿՈՒԹՈՒՂԻ

Մ ա ղ ա տ ա ղ Ն 2 գնացըր դուրս է գալիս ԱՊՈՒՄԻՅ ղէպի ԹԻՖԼԻՍԻՍ առաւօտեան 8 ժամ 38 րոպէն, Թ ի Ֆ լ ի ս է հասնում երեկոյեան 5 ժամ և 9 րոպէն: Գուրս է գնում ԹԻՖԼԻՍԻՍ ղէպի ԱՊՈՒՄ՝ Երեկոյեան 6 ժամ 10 րոպէն, Բ ա թ ու լ է հասնում առաւօտեան 7 ժամին:

Մ ա ղ ա տ ա ղ Ն 2 գնացըր դուրս է գալիս ԱՊՈՒՄԻՅ ղէպի ԹԻՖԼԻՍԻՍ առաւօտեան 8 ժամ 30 րոպէն, Թ ի Ֆ լ ի ս է հասնում երեկոյեան 8 ժամ 30 րոպէն: ԹԻՖԼԻՍԻՍ ղէպի ԱՊՈՒՄ է գուրս գալիս երեկոյեան 9 ժամ 15 րոպէն, Բ ա ղ ա տ է հասնում ցերեկվայ 12 ժամ 59 րոպէն:

Մ ա ղ ա տ ա ղ Ն 4 գնացըր դուրս է գալիս ԱՊՈՒՄԻՍ ղէպի ԹԻՖԼԻՍԻՍ երեկոյեան 8 ժամ 40 րոպէն, Թ ի Ֆ լ ի ս է հասնում առաւօտեան 9 ժամ 55 րոպէն: ԹԻՖԼԻՍԻՍ ղէպի ԱՊՈՒՄ է գուրս գալիս առաւօտեան 11 ժամ 20 րոպէն, Բ ա ղ ա տ է հասնում առաւօտեան 5 ժամ 42 րոպէն:

ԹԻՖԼԻՍԻՍ ՀԱՅՈՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՍԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԱՆԿՈՒՄՆԵՐԸ 1898 թ. տեղեկագիրը ստանալու համար պէտք է յայտնեն իրանց հասցէները: Անդամ գրուողը վճարում է 6 ՐՈՒԲԼԻ և ստանում է 8 ՐՈՒԲԼԻՍ ղիբը՝ ընկերութեան հրատարակութիւններից:

Հասցէն—Тифлисское Общество Издания Армянских книг, կամ Тифлис, (Russie) Societe de la publication des livres armeniens. 1—2

Ա Ջ Դ
Յակոբ (Ջատո) Նաւրեան, 30 տարեկան, և Յարութիւն Միրզոյեան, 21 տարեկան, Ողջընդները, 1896-ի ամառն Մարտիկէ վերադարձած են Ռուսաստան: Կը ինքուր տեղեկութիւն ունեցողներէն՝ հարգելի հետեւեալ հասցէն—Araham Kalousdian 233 Walnut st. Chelsea Mass. U. S. America. 1—3

Բարուհի նահանգական դատարանի շրջանի Երդուեալ հաւատարմատար
ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՆՂՈՒԻԵԱՆ
Ընդունում է քրէական և քաղաքացիական դատեր վարելու: Հասցէն՝ Բագու, Վրանդեթիկայա փողոց, ա. № 7: (Врангельская ул., № 7, ДОМЪ Хандарова): (Կ. հ. շ.) 1—6

Ն Ո Ր Բ Ա Ց Ա Ր Ա Մ
ՊԱՍՏԱՆՆԵՐԻ ԽԱՆՈՒԹ
Է. Փ. Լ Ա Ն Կ Օ Ի
Իվորցոլայա փողոց, Սարգսիկի նոր տան մէջ, ստացած է մեծ քանակութեամբ պատահաներ Ռուսաստանի և արտասահմանի յայտնի ֆիրմաներից, և զանազան զարդարանքներ: Գները ամենամատչելի են և առանց մրցութեան: (Կ. հ. շ.) 3—3

Տ Ի Օ Ր Ի Ո Ր Դ,
որ դիտէ հայերէն, ռուսերէն և վրացերէն, ցանկանում է ունենալ խառնութեամբ ԿԱՍՍԻՐԵՍՆՈՒՅԻ պաշտօն: Հասցէն «Մշակիչ խմբագրատուն» (Կ.) 2—3

ԲՈՒԻՇԿ Յ. Յ. ՂՕԿԻԵԼԵԱՆ
Ընդունում է վերական, արտական, մրցութեւ և ներքին հրանդութիւն ունեցողներին՝ Առաւօտեան 9—12 ժամը
Երեկոյեան 5—7 ժամը
Գանձակայա փողոց, տուն Մարգարովի, № 31 (Կ. հ. շ.) 27—100

Կողմասեան նկարիչներ
ՊԱՏԿԵՐԱՀԱՆԴԵՍԸ
Բաց է զինուորական թանգարանում (Փառքի տաճար) առաւօտեան ժամի 10-ից մինչև ժամի 6-ը կէսօրից յետոյ, 2—3

ԾԱՆՎՈՒՄ Է
Կամ ՏԻՎՈՒՄ Է ԿԱՊԱԼՈՎ ԳԻՒՂԱԿԱՆ ԳԵՂԱՏՈՒՆ (ԱՊՏԵԿԱ) յարմար պայմաններով: Իրինը նամակով կամ անձամբ պրովիդոր Սէրգեյաթի-մին: Շա. Шильда, Телавского уезда, պատասխանի համար դիմել 7 կոպ. մարկա: (Կ. ո. կ.) 8—8

Խմբագիր՝ Ա.Լ.ԲԱՆՆԻՎԻ ԳԱՆՆԻՎԻ
Հրատարակիչներ՝ Թ.Ա.ԳՈՒՆԻՆԻ ԹԻՖԼԻՍԻՆԵՍԻ
ԻՍՏԱՆԻՍՏԱՆԻ ՄԵԼԻՔԻՍԻՍԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԱՆԿՈՒՆԻՎԵՐՍԻՏԵՆԻ ԵՐԿՈՒԹՈՒՂԻ

Մ ա ղ ա տ ա ղ Ն 1 գնացըր դուրս է գալիս ԱՊՈՒՄԻՅ ղէպի ԹԻՖԼԻՍԻՍ երեկոյեան 4 ժամին և 15 րոպէն:

Կայրուածների հրդեհից փոխադարձ ապահովագրութեան
Թիֆլիսի վարչութիւնը

Երկրորդ անգամ 11-ին չը կայացած ընդհանուր ժողովի փոխարէն, կանոնադրութեան § 27-ի հիման վրա, նշանակված է նոր
Ը Ն Գ Հ Ա Ն Ո Ւ Ր Ժ Ո Ղ Ո Վ
մայիսի 2-ին, կիրակի օր, ժամի 10 1/2-ին, քաղաքային դումայի դահլիճում:

(Կ. շ.) 1—2

Հ Ա Ր Կ Ա Ի Ո Ր Է
5—6 տարվայ փորձառութիւն ունեցող ու հայերէն լեզուով մի հմուտ գիւղատնտես: Յանկացողները կարող են իրանց պայմաններով դիմել—Верхние-Акулисы, Александрю Теръ-Мкртчичану. (Կ. հ. շ.) 1—5

ՄԱՆԳԼԻՍՈՒՄ, ԱՄԵՆԱԼԱԻ ՏԵՂԸ,
Շտաբի մէջ, պարկից ոչ հեռու, անտառի մօտ, տրվում են վարձով Ջուշուդ-բէգ Հասան Ջալալեանցի
Ե Ր Ե Ք Ա Մ Ա Ր Ա Ն Ո Ց Ն Ե Ր Ը
բաղկացած՝ երեք, չորս և հինգ մարդ սենեակներից. ամեն մի ամարանոց ունի իր բոլոր յարմարութիւնները: Ամարանոցները չըլպատված են սոճի ծառերով: Պայմանները համար դիմել՝ Երևանեան հրապարակի վրա, Արաճիկեանի կոչիկներ խառնութիւն: (Կ. շ.) 1—2

Բանկային գրասենեակ Ա. Փրիդոնեան եւ ընկ.
Ապահովացնում է Պետական Ազնուական Կայրուածական Բանկի վիճակախաղի թղթերը
1 8 9 9 Մ Ա Յ Ի Ս Ի 1-ի Տ Ի Ր Ա Ժ Ի Ց
Ամեն մի տոմսի համար առնում է 1 ր. 05 կ.
Բացի դրանից 15 կոպէկանոց մարկա ամեն մի անդորրագրի համար: Գրասենեակը հեռագրով և վերադրի վճարով տոմսերը չէ ապահովացնում: 1—3

ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ
Թիֆլիսում, վաճառվում են հետեւեալ հայերէն նոր գրքերը.

Ա տ ր պ ե տ ե ա ն.—«Բերայի առաքելաւ» Նոր-Նախիջևան, 1899 թ.: Գինն է	— 25
» «Թուրքաշինք»	— 10
» «Ժառանգներ»	— 30
» «Նինոց»	— 30
» «Քոռ-Նիդի», Թիֆլիս, 1898 թ.: Գինն է	— 30
Բ ու ղ ո ղ և ա ն.—«Ինչ է ժուժկայութիւնը», Պետերբուրգ, 1899 թ.: Գինն է	— 5
Ջ ե լ ի ն ս կ ի Ս.—«Գեանաւոր», Թիֆլիս, 1899 թ.: Գինն է	— 4
» «Ջորի», Թիֆլիս, 1899 թ.: Գինն է	— 3
» «Պատուաստ», Թիֆլիս, 1899 թ.: Գինն է	— 5
» «Հաւ», Թիֆլիս, 1898 թ.: Գինն է	— 5
» «Բոյսերի գործածութիւնը Սրեանի նահանգում», Թիֆլ. 1899 թ.: Գ.	— 40
Մ օ լ ի ե ա.—«Կեղծ անուշիք», Բագու, 1898 թ.: Գինն է	— 40
» «Տարալիք», Բագու, 1898 թ.: Գինն է	— 50
Մ ա ն դ ա կ ու ն ի Գր. բաժն. «Ոսկի բարեկամ—Էֆիմբրոէ-Նրազադիբ», Թ., 1898 Գ.	2 70
Յ. Պ ա Ր Ո Ն Ե ա ն ի երկասիրութիւնները.—Ա. «Միճաղ», Թիֆլիս, 1899 թ.: Գինն է	1 25
» Բ. «Սրեկեան Առամաբայժ», Թ. 1899. Գ.	— 50
Կ.-Ս ի լ վ ա յ.—«Մարական սէր», Պետերբուրգ, 1899 թ.: Գինն է	— 1
Վ Ր թ. Փ ա փ ա ղ Ե ա ն Հայ Բօշաներ (ազգագր. ուսումնաս.), Թիֆլիս, 1899 թ.: Գ.	— 50
Հասցէն—ТИФЛИСЬ, Центральная Книжная Торговля. (Կ.) 1—5	

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET C-ie
ՅԱՐԱՄԱԿԱՆ ՆԱԽԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.
Կանոնաւոր և ուղղակի նաւադնացութիւն ՄԱՐՍԵՅԼԻՑ ԲԱՅՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբաթը մի անգամ, սկսած յունվարի 25/6-ի չորեքշաբթից:

Եւ հալառակը՝ Բաթումից Մարսէլ, մանրով Տրապիզոն, Սամսոն և Պորթ: Մեկնում է Բաթումից՝ չորեքշաբթի, 28 ապրիլի (10 մայիս) ԱՆԱՏՈԼԻ չորեքշաբթի, նաւապետ ԲԻԱՆԿԻ: Եւ այսպէս շարունակաբար, երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամը 4-ին ճաշից յետոյ:

Բաթումից Պարիզ ուղղակի հարդարակցութեան տոմսակներ տրվում են սովորականից պակաս գներով:

Ապրանքների և ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գործակալատարներին՝
ԲԱՅՈՒՄՈՒՄ—Կ. Վիկտոր դ'Արսոն, Նարեթիմայա: ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—Կ. Օ. Գ. Բարեկենդա Ենեանին, Սիօնի փող. Խօջափառութիւնի և Մայսուրաձէ բարձրասարա: ԲԱՅՈՒՄ—Կ. Ս. Իրիզարեանին Կորսեթակիննայա հրապարակ: ՆՕՎՕՐՕՍՍԻՍԿԱ—Կ. Մեխիթոր Հեքչերոզերին: (Կ. հ. շ.) 6—20

ՖԻՐՄԱՆ ԳՈՅՈՒԹԻՒՆ ՈՒՆԻ 1891 ԹԻՒՑ
Մ. Գ. ՏԵՐ-ՅՈՎԻԱՆԻ ԵՆԵԱՆԻ ԳԻՒՄ,
Խ Ա Ն Ո Ւ Թ Ո Ւ Մ,
որը գտնվում է Երևանեան հրապարակի վրա, Իվորցոլայա նոսրերի մուտքի կողքին,

Ա Պ Ր Ի Լ Ի 1-Ի Ց
Վաճառվում են է թ Ա Ն գներով ամենալինտի տեսակների
Մ Ն Հ Ո Ւ Գ Ե Ղ Է Ն Ն Ե Ր
Ստացված ՅՐԱՆՍԻՍԻ և ԱՆԳԼԻՍԻ յայտնի գործարաններից:

Պատուէրները կատարվում են, ինչպէս և առաջ, հմուտ ձեւերի չը հսկողութեամբ:

Գները է ժամութեան և ապրանքի լաւութեան մասին պ. պ. գնաղները կարող են համարվել անձամբ, յաճախելով մեր խառնութիւն:

(Կ. շ.) 5—10